

suad mahmutović

pravni položaj muslimana u austriji s akcentom na bošnjačku populaciju

Uvod

Austrijsko društvo dolazi veoma rano u dodir s islamom i muslimanima. Prvi kontakti nisu uopće pozitivni. Islam je od domicilnog stanovništva, koje je mahom bilo kršćansko, u početku imao tretman običnog jeresa, da bi nakon Berlinskog kongresa počeo dobivati nešto bolji status. Istina, islam je priznat nešto ranije, 20. maja 1874. godine.

Cilj ovoga rada jeste da rasvijetli historijske okolnosti priznanja islama i muslimana u ovoj zemlji. Mislimo da je danas u Austriji položaj muslimana moguće dovesti na viši nivo uz bolju valorizaciju slavne bošnjačke prošlosti. To ćemo objasniti u završnim mislima našega izlaganja.

1. Prvi kontakti Austrije s islamom i muslimanima

Austrijsko društvo susreće se s islamom već u 9. stoljeću. Ti prvi kontakti ostvarivali su se preko trgovaca, dvorskih savjetnika i kovača novca. Međutim, kontakti širih razmjera bit će zabilježeni na bojnopolju. Naime, i Austrija je učestvovala u križarskim ratovima od 1147. do 1229. godine. Njeni španjolski Habsburgovci vodili su preko 300 ratova protiv muslimana.

Dva puta su se Turci našli pred zidinama Beča, 1529. i 1863. godine, i oba puta bili su odbijeni. Nakon drugog opsjedanja Beča, kad se Kara Mustafa našao pred njegovim kapijama, a opsada trajala od 14. jula do 12. septembra 1863. godine, Austrija nije više bila izložena napadima Osmanskog carstva, pa je prešla u

protunapad i protjerala muslimane iz Mađarske, Slavonije, Dalmacije, Hrvatske i Erdelja. U sklopu tog projekta primjenjuje se samo jedno pravilo: "Cuius regio, illius religio" ("Čija država, njegova vjera"). Na taj način dolazi do pokrštavanja muslimana, odvođenja u ropstvo, pljačke i paljevina. Tu tezu potvrđuju nam i čuvene vojskovođe: Eugen Savojski (1663.-1736.) i njegovo spaljivanje i rušenje Sarajeva 1697. godine, te Markgraf fon Baden (1655.-1707.), koji je uradio gotovo identičnu stvar s Banjom Lukom 1688. godine.

Berlinskim kongresom od 13. jula 1878. godine, odnosno okupacijom Bosne i Hercegovine i Sandžaka mijenja se odnos prema islamu i njegovoj kulturi.

1.1. Kontakti na kulturnom polju

Da bi došlo do što boljeg upoznavanja Orijenta i Okcidenta, u Beču se još davne 1535. godine počinju predavati orijentalni jezici na univerzitetima i akademijama. Prvu dozvolu da može predavati arapski, perzijski i turski jezik, kao i islamsko pravo (Koranrecht) na Bečkom univerzitetu dobio je Đovani Podesta (Giovanni Podesta), 18. 10. 1674. godine. Kakav i koliki je interes bio za orijentalnim jezicima vidi se po izdavanju prvog tursko - latinskog rječnika na Zapadu, čiji je autor bio carski dvorski tumač Franc Meninski fon Mesgnien. Ovaj rječnik izdan je 1680. godine pod naslovom *Lexicon Turcico - Arabico, Persicum*.

Septembra 1753. godine dolazi do osnivanja Orijentalne akademije u Beču, koja će već 01. januara naredne godine biti svečano otvorena. Zanimljivo je da je njen prvi direktor bio jezuit, pater Josef Franc (Joseph Franz).

Ova će akademija kasnije iškolovati mnoge orijentaliste, među kojima je, svakako, najpoznatiji Josef Hamer Purgštal (Joseph Hammer Purgstall) (1774.-1856. godine). On će svojim angažmanom učiniti mnogo na približavanju ova dva svijeta, Zapada i svijeta islama.

Prije njega, carica Marija Terezija (Maria Theresia) (1717.-1780. godine) osnovala je prevodilačku školu u kojoj su izučavani arapski, perzijski i turski jezik. Njemačka orijentalistkinja Anemari Šimel (Annemari Schimmel) ističe da je zadatak Akademije bio da razvija dobre odnose i razumijevanje s islamskim svijetom.

Godine 1719. osnovana je Orijentalna trgovačka kompanija, a interes za izučavanje orijentalnih jezika je rapidno rastao.

Na Bečkom univerzitetu, August Pficmair (Pfizmaier) (1808.-1887. godine), kao docent orijentalnih jezika i literature, držao je predavanja o perzijskoj i turskoj literaturi. Hajnrih Barb (Heinrich Barb), direktor Orijentalne akademije, otvorio je 1874. godine Zavod za orijentalne jezike, a 1886. godine osnovan je Orijentalni institut na Bečkom univerzitetu.

Iz svega navedenog možemo vidjeti da je bez obzira na dugogodišnje sukobe između Orijenta i Okcidenta ipak došlo do sretnoga spoja na kulturnom polju, te da izjava Kiplinga:

“Istok je Istok a Zapad je Zapad, i nikada se neće susresti” ne može biti validnom.

O dodirima dvaju svjetova govori nam i Bošnjak, Osman bin Ahmed u djelu Zarobljenik Gjavura. Postoji i zapis Evlije Čelebije iz 1665. godine koji se nalazi u njegovom djelu Seyahatname, a opisuje doživljaje velikog vezira Kara Mehmed - paše na putovanju za Beč.

Austrijskog cara je u Beču posjetila jedna marokanska delegacija 1783. godine čiji je cilj bio potpisivanje trgovačkog i prijateljskog sporazuma. I danas postoji Marokanska ulica (Marokkanergasse) u 3. bečkom kotaru.

Taj događaj imao je veliki diplomatski odjek, tako da su davana imena određenim objektima, modnim kućama (Mode a la Maroque) po marokanskim prijateljima. Od 1730. godine u Beču počinje s radom i Osmanlijska ambasada, a kod Visoke porte austrijske interese zastupala je Internuncijatura (Internuntiatu).

Bez sumnje, mnogo intenzivniji kontakti s islamom i muslimanima nastupili su poslije okupacije BiH i Sandžaka, jer je time skoro milion muslimana došlo pod austrougarsku upravu. O tome ćemo nešto više kazati u poglavlju o Bošnjacima.

U sklopu kulturnih kontakata potrebno je spomenuti još neke segmente koji potvrđuju da su muslimani došli u dodir sa zapadnim svijetom još u 9. stoljeću. Na to nas podsjećaju ne samo mnoge hronike i historijski zapisi već i sama njemačka prezimena, npr. Turk, Turkel, Hasemaly (od Hasan Aly), kao i mnogi nazivi mjesta, ulica i parkova. U Prigu, pokrajina Štajerska (Steiermark), na Kapeli svetog Johana (St. Johan Kapell), koja je sagrađena u

romanskom stilu, nalazi se arapski ornament na kojem se može jasno pročitati riječ Allah, a potječe iz 12. stoljeća.¹

1.2. Zakonsko priznanje islama i Islamske zajednice

Odlukom Berlinskog kongresa, 1878. godine, Turska je predala Bosnu i Hercegovinu na upravu Austro-Ugarskoj, bez formalne povrede suverenih prava sultana. To sultanovo pravo bilo je nudum ius, dok je stvarnu vlast u Bosni i Hercegovini čvrsto držala Austro-Ugarska.²

Ove su vijesti među Bošnjacima izazvale veliko uznemirenje, pa je već 5. VI 1878. godine u Sarajevu izabran Narodni odbor, koji je javno djelovao i pripremao otpor okupacionim četama.

Glavnokomandujući okupacionih snaga general Josip Filipović uputio je proglas u ime austrijskog cara u kojem se garantuju sva prava domicilnog stanovništva, ističući pritom i vjerska prava, kao i slobodu vjeroispovijesti.

Doduše, islam je bio priznat u Austriji i prije Berlinskog kongresa na temelju Zakona od 20. maja 1874. godine (RGLB – Religionsgesellschaften nr. 68), koji se odnosi na zakonsko priznanje vjerskih zajednica.

S okupacijom Bosne i Hercegovine, a naročito od 1888. god., povećava se broj muslimanskih vojnika u austrougarskoj vojsci. Među njima je svakako najviše Bošnjaka. Oni su bili smješteni prvo u vojnoj kasarni (Alser – Kasarne), na mjestu gdje se sada nalazi Nacionalna banka u 8. bečkom kotaru. Kasnije će preći u Alberts kasarnu (Alberhts – Kasarne) u 2. bečki kotar. U obje ove kasarne postojali su mesdžidi za muslimanske vojnike. Tako se s imenom prve navedene kasarne veže i postojanje prve džamije u Beču. (Militarmoschee – Vojna džamija).

U periodu od 1. jula 1891. do 1. februara 1892. godine u Beču je, u svojstvu vojnoga imama, službu obavljao Ahmed ef.

¹ Za većinu podataka dugujem zahvalnost dragom prijatelju dr. Salimu Hadžiću, velikom čovjeku, poliglota i borcu za afirmaciju islama i muslimana, posebno Bošnjaka, u Republici Austriji. Inače, dr. Salim Hadžić, orijentalist, rođen je 1953. u Sladnoj kod Srebrenika, (BiH). Bio je prvi imam imenovan od Rijaseta IZ-e BiH u Republici Austriji i zasigurno jedan od najzaslužnijih ljudi u konstituisanju Islamske zajednice u ovoj zemlji. Studirao je orijentalistiku, filozofiju, pedagogiju, uporedne religije i slavistiku u Beču, gdje je i doktorirao. Po svečanom otvorenju bio je postavljen za hatiba Bečke džamije. Danas živi i radi kao predavač islamske vjeronauke u Beču.

² Dr. Mustafa Imamović, Okupacija Bosne i Hercegovine (1878), Historija Bošnjaka, Sarajevo, 2001. godine.

Šukri Bajraktarević. Radio je i kao profesor na Vojnoj akademiji u Beču. Prvi vojni imam bio je neki Kukić. Od 1. juna 1902. godine imamsku dužnost obavljao je Hašim ef. Dženanović. Od 1909. do 1914. godine dužnost vojnih imama obavljala su četiri Bošnjaka. U Beču je postojao i vojni muftija sve do 1918. godine.

Ovdje bi, svakako, bilo uputno spomenuti i postojanje studentskih društava Bošnjaka pri Bečkom univerzitetu: "Svijest", "Klub muslimana akademičara" i "Zvijezda", čija je osnovna djelatnost bila afirmacija prosvjete, humanosti i kulture.

Austro-Ugarska je priznala islam, a na taj način i Islamsku zajednicu, dana 15. jula 1912. godine, a na temelju Zakona o priznanju iz 1874. godine. Član 159. toga zakona bilježi da muslimanima pripada pravo na vršenje islamskih vjerskih obreda, odbranu vjerskih načela, obuku o vjerskim propisima u privatnim školama, osnivanje humanitarnih društava i proslavljanje islamskih blagdana.

Tadašnji slavni gradonačelnik Beča dr. Karl Lueger (1844.-1910., imenovan gradonačelnikom 1897. godine) u želji da udovolji austrijskim muslimanima darovao je općinsko zemljište na Laarbergu za izgradnju džamije, a car Franjo Josip (Kaiser Franz Joseph I) (1830.-1916. godine) darovao je 25.000 zlatnih kruna (Goldkrone). I car Karl je 7. augusta 1918. godine Odboru za izgradnju džamije u Beču poklonio 30.000 zlatnih kruna. Međutim, kraj Prvog svjetskog rata i slom Austro-Ugarske osujetio je taj projekat. Austrija i Mađarska postale su samostalne države, a Bosna i Hercegovina je ušla u sastav Kraljevine SHS.

1.3. Prvi svjetski rat, 1914.-1918. godine "Bošnjaci dolaze"

Prvom svjetskom ratu prethodili su balkanski ratovi. Rat 1912., u kojem su balkanski saveznici srušili "evropsku Tursku", stvorio je atmosferu u kojoj je jednim terorističkim činom iniciran Prvi svjetski rat. Naime, ubistvom austrijskog nadvojvode Franca Ferdinanda, koje je 28. juna 1914. godine počinio Gavrilo Princip de facto je počeo Prvi svjetski rat, mada ovaj rat ima svoje prave uzroke u suprotnostima između dva bloka velikih imperijalističkih sila.³ Da je Austrija pravna država, potvrđuje činjenica što ovaj mladi srpski nacionalista nije osuđen na smrt, jer nije imao 21 godinu

³ Dr. Mustafa Imamović, Bosna i Hercegovina u Prvom svjetskom ratu, Historija Bošnjaka, Sarajevo, 2001. godine.

(osobe mlađe od 21 godine nisu mogle biti osuđene na smrtnu kaznu po tadašnjim zakonima Austro-Ugarske), iako je terorističkim činom usmratio prestolonasljednika i njegovu gravidnu suprugu.

U Prvom svjetskom ratu je 200.000 Bošnjaka ratovalo pod zastavom Austro-Ugarske. Po njima nosi naziv najpoznatiji marš u ovome ratu: "Bošnjaci dolaze" (Die Bosniaken kommen).⁴

Narodi BiH platili su najveću cijenu od svih država nacija na svijetu u Prvom svjetskom ratu. Zapanjujući je podatak o maksimalno mogućoj mobilizaciji ljudstva od 15/16 do 70 godina, odnosno 17,2%, kao i to da su ljudske žrtve bile ogromne.

Bošnjaci su bili pripadnici najelitnijih trupa carske vojske (K.u.K. Armee), tj. BH regimenti: BH 1. R – sarajevska, BH 2. R – banjalučka, BH 3. R – tuzlanska i BH 4. R – mostarska.

Ove regimente dobile su najveći broj odlikovanja u kompletnoj carskoj vojsci. Bošnjaci su ratovali na sva četiri fronta: po Galiciji, na Karpatima, u Srbiji, Albaniji, Soči i Piavi u Italiji i Verdenu u Francuskoj. U ratnom muzeju u Beču još stoji 15.000 neriješenih prijedloga za odlikovanje i unapređenje Bošnjaka kao i prebogata arhiva.

U Gracu (Graz) postoji ulica Druge bošnjačke (Zweierbosniakengasse) te dvije kamene spomen - ploče u počast Bošnjacima, i to u počasnoj dvorani Crkve milostivog srca, ranije garnizonskoj crkvi u centru Graca i u Armijskom povijesnom muzeju u Beču.⁵ U Gracu i Lebringu se preko 80 godina odaje počast na vojničkom groblju u čast Bitke na Monte Melleti. (Fior 07. 06. 1916.)

Iz toga rata ostao je u Italiji kod Gorizie naziv jednog neprohodnog grebena: Posso del Bosniako. Talijani su čak s ponosom i poštovanjem zajedno s Austrijancima podigli spomenik Bošnjacima, 07. 09. 1996. godine na planini Monte Melleti. U Sloveniji kod Boveca ostao je spomenik isklesan u granitu Bošnjaku u fesu, carskom strijelcu, kao trajno sjećanje na slavnu bitku za Rombon na soškom frontu.⁶ Na tom potezu, između 24. maja 1915. i 7. novembra 1917.

⁴ Ovaj vojnički marš nastao je davne 1905. godine, kao i kompozicija "Bosna selamlik" (Grus aus Bosnien). Vidjeti knjigu Pere Blaškovića, Sa Bošnjacima u svjetskom ratu, Beč, 2000. godine.

⁵ Werner Schachinger, Bošnjaci dolaze, Opatija, 1996. godine (prijevod Omer -beg Mujkanović – Veličanin i mr. Smail Alijagić).

⁶ Dr. Ibrahim Alijagić, prilog knjizi Pere Blaškovića, S Bošnjacima u svjetskom ratu, Beč, 2000. godine.

godine vođena je neprestana dvadesetdevetomjesečna bitka koja je odnijela milion i dvjesto hiljada života.

Malo je poznato da se posljednja velika pobjeda austrougarske vojske u Prvom svjetskom ratu protiv Francuza i Italijana, samo četrdesetak dana prije kraja rata, tačnije, 24. augusta 1918. godine temelji na uspjesima Orijentkorpusa u Albaniji, u kojem su bili pretežno Bošnjaci.

Talijanima je bilo dovoljno da pred sobom ugledaju vojnike s fesovima i da se okrenu u bijeg. Time se koristila komanda austrougarske vojske stavljajući tradicionalnu bošnjačku kapu i vojnicima drugih nacionalnosti. Ostalo je zabilježeno da su, u nedostatku Bošnjaka, kroz rovove na štapovima pronosili fesove, tako da bi Talijani imali na umu ko ih čeka na drugoj strani. Istovremeno, sačuvani dokumenti svjedoče o Bošnjacima kao ljudima u čijem je srcu bilo najviše dobrote.

U Ljiljanu od 20. septembra 1995. godine, Isnam Taljić piše o temi Križ na uzglavlju heroja sa fesovima. U tom tekstu, između ostalog, ističe:

“U selu Log pod Mangrtom, gdje su Bošnjaci s Rombona imali pozadinu, bila je izgrađena džamija (u kobaridskom muzeju se vidi na fotografiji), ali je kasnije srušena. Navodno, stanovništvu koje se vratilo je nedostajalo građevinskog materijala. U neposrednoj blizini ostala je crkva i na njoj piše da je izgrađena 1890. godine. Uz tu crkvu je i vojničko groblje u kojem je pokopano 1.350 Bošnjaka, Dalmatinaca i salzburških gorskih lovaca. Razaznajem natpise: Zeljkovits Ahmes, Abid Bajgotits, Pako Omer, Husein Jassitz, Habibovitz, Klepo, Latish, Mujanovitz, Kajlovac, Halak... Ali, ne samo da su imena pogrešno i iskrivljeno napisana, nego su svi ti heroji ukopani pod križem! Austrijska država koja izdvaja novac za održavanje tog groblja, morala bi zajedno sa Slovenijom, čiji je ovo teritorij, i s državom Bosnom i Hercegovinom, čiji su ovo sinovi – napokon križeve zamijeniti bašlucima, kakav je slučaj, naprimjer, i s vojničkim grobljem iz I. Svjetskog rata kod Graca, tako da duše ovih davnih Bošnjaka napokon nađu svoj smiraj.”

Na našu radost, križevi iznad glava ovih Bošnjaka zamijenjeni su nedavno nišanima i bašlucima na inicijativu slovenačkog muftije mr. Nedžada Grabusa. Kada naš najmlađi muftija ne bi ništa drugo uradio, a uradio je mnogo u Republici Sloveniji, bilo bi dovoljno, jer duše ovih Bošnjaka traže smiraj gotovo cijelo stoljeće.

2. Islam i muslimani nakon Prvog svjetskoga rata

Nakon 1918. godine u Austriji je živjelo oko hiljadu muslimana. Među njima je bilo izbjeglica iz Prvog svjetskoga rata. Postojalo je Islamsko kulturno društvo (Islamischer Kulturbund), a prominentni član ovoga društva bio je austrijski etnolog prof. dr. Umar Rolf Baron von Ehrenfels, umro 7. februara 1980. godine. Baron Umar prešao je na islam 1927. godine. Ovo društvo prestalo je s radom 1939. godine, u praskozorje Drugog svjetskoga rata.

U toku rata došlo je do osnivanja Islamske zajednice u Beču (Islamische Gemeinschaft zu Wien). Ova zajednica bila je smještena u 1. bečkom kotaru. Odbor ovoga društva imao je također namjeru gradnju džamije, što se vidi iz tačke 6. Statuta. Osim džamije, u planu je bila izgradnja i studentskog doma i biblioteke, što stoji u navedenom paragrafu. Društvo je postojalo do 1948. godine.

Udruženje austrijskih muslimana (Verein der Muslims Osterreichs) imalo je konstituirajuću Skupštinu, 2. septembra 1951. godine. Kasnije će doći do promjene naziva u Udruženje muslimana u Salzburgu (Verein der Muslime von Salzburg).

Od 1948. do 1962. godine brigu o muslimanima vodi Jamiat al-islam. Ovo društvo, čije je sjedište bilo u San Francisku, SAD, baziralo je težište aktivnosti na pomoći izbjeglicama koji su utočište našli u Austriji nakon Drugog svjetskoga rata. Pod istim imenom izlazio je i Bilten na arapskom, njemačkom, engleskom i bosanskom jeziku, i to u periodu od 1959. do 1961. godine. Potrebno je još napomenuti da je i egipatska vlada 1949. godine izrazila spremnost finansiranja gradnje džamije u Beču. Međutim, i ovaj je projekat propao zbog palestinskog rata. Godine 1962. osnovana je Muslimanska socijalna služba, čije je sjedište bilo u 3. bečkom kotaru. MSS je bila apolitična i nadnacionalna organizacija. U njenim prostorijama obavljala se džuma, bajramnamazi i druge svečanosti.

Posebno je značajno napomenuti da je ovo društvo pokrenulo časopis Pravi put (Der gerade Weg), koji je izlazio kvartalno a pisan je na njemačkom, arapskom, engleskom, turskom, albanskom i bosanskom jeziku.

Osnivač, kao i glavni i odgovorni urednik, bio je dr. Smail Balić. Dolaskom dr. Salima ef. Hadžića za imama, 1973. godine, prostorije ovoga društva sve više posjećuju Bošnjaci.

Muslimanska socijalna služba podnijela je zahtjev Ministarstvu za nauku i umjetnost (Bundesministerium für Unterricht und Kunst) za reaktivizaciju Zakona o priznanju islama od 15. jula 1912. godine, kako bi došlo do odobrenja za formiranje Islamske općine. Sekcija za bogoštovlje pri navedenom ministarstvu je dana 2. februara 1979. godine izdala odobrenje za formiranje prve islamske općine u Beču i Ustava Islamske zajednice Austrije. Ovo odobrenje temelji se na Zakonu o priznanju islama iz 1912. godine. Prvi predsjednik Islamske vjerske općine bio je dr. Ahmed Abdel Rahim Sai, umro 15. oktobra 1999. godine. Konstituiranjem Islamske općine, Islamska zajednica dobila je isti status kao i ostale priznate vjerske zajednice i crkve u Austriji.

2.1. Vjersko obrazovanje

Zahvaljujući Islamskoj općini u Beču, došlo je do uvođenja vjeronauke u austrijske škole, koja se zvanično počela obavljati 14. juna 1982. godine. Postavljanje vjeroučitelja jeste u nadležnosti Islamske zajednice, a plaćeni su od Zemaljskog školstva pri Saveznom ministarstvu za nauku i obrazovanje, koje se inače brine i za vjerske udžbenike.

Islamska zajednica osnovala je i prvu Islamsku pedagošku akademiju u Beču, 26. februara 1999. godine, a smještena je u 7. bečkom kotaru. Školske 1999./2000. godine počela je s radom i prva Islamska gimnazija, a njen je osnivač Islamska federacija u Beču. Riječ je o privatnoj školi sa svim pravima i obavezama koje imaju javne škole. Od 2002./2003. školske godine radi i Islamska stručna škola za socijalno obrazovanje. Godine 1979. prvi put emitovana je emisija Zov islama na austrijskoj televiziji. Gost je bio dr. Abdel Rahim Sai, koji je jedno vrijeme bio predsjednik Muslimanske socijalne službe i prvi predsjednik Islamske općine. Ova emisija emitovala se dvomjesečno na televiziji, a na radiju petnaest puta godišnje. Ministarstvo za umjetnost i školstvo izdalo je 25. jula 1967. godine dozvolu za izgradnju islamskog centra. Svečano polaganje kamena temeljca obavljeno je 29. februara 1968. godine u prisustvu tadašnjeg ministra vanjskih poslova dr. Kurta Valdhajma i kardinala dr. Franca Keniga. Najveći prilog dao je rahmetli kralj Fejsal. On je izdao nalog da se ovaj centar sagradi o trošku Kraljevine Saudijske Arabije. Gradnju su pomogle i druge islamske zemlje.

I konačno, 20. novembra 1979. godine, predsjednik Republike Austrije dr. Rudolf Kiršleger svečano je otvorio Bečku džamiju. Svečanosti otvorenja prisustvovali su gotovo svi članovi vlade ove zemlje kao i ambasadori islamskih zemalja akreditovanih u Republici Austriji.

U Austriji ima ukupno 174 mesdžida, od toga 82 mesdžida nalaze se u gradu Beču. Najviše je turskih, arapskih, bošnjačkih i sandžačkih, ali ima i pakistanskih, iranskih, kao i mesdžida muslimana iz Bangladeša. Inače, Turci u Austriji čine 85% muslimanske populacije. Prema nekim procjenama, oko 85 do 90% austrijskih muslimana su sunije, a oko 10 do 15% su šiije.⁷ U 11. bečkom kotaru u Centralnom groblju postoji i parcela za muslimane. Bošnjaka u Austriji ima oko 106.000. Skoro u svim gradovima gdje žive i rade postoje mesdžidi. O njihovom vjerskom organiziranju brine Islamska zajednica Bošnjaka u Austriji. (Dach-verband Bosnisch – Islamischer Vereine in Osterreich).

3. Muslimani u Austriji danas

Austrija je savezna država koju sačinjava devet samostalnih saveznih pokrajina (Bundeslander): Beč (Wien), Donja Austrija (Niederosterreich), Foralberg (Voralberg), Gradišće (Burgenland), Gornja Austrija (Oberosterreich), Koruška (Karnten), Salzburg (Salzburg), Štajerska (Steiermark) i Tirol (Tirol).

Smještena je na jugu Srednje Evrope (Mitteleuropa), s površinom od 83.858 četvornih kilometara i brojem stanovnika od 8.032.926, prema popisu stanovništva od 15. 05. 2001. godine. Od toga je 7.322.000 Austrijanaca i 710.926 stranaca. Glavni grad je Beč s 1.550.123 stanovnika. U Republici Austriji, prema ovom popisu, živjelo je ukupno 338.988 muslimana. Islam je jedina religija čiji broj pripadnika konstantno raste, pa čak se taj broj i udvostručio u periodu od 1981. do 1991. godine.⁸

Muslimani su poslije rimokatolika, kojih ima 78%, na drugom mjestu kao nekatolička religijska zajednica, a žive i rade u

⁷ Grupa autora, Atlas islamskoga svijeta, Udruženje ilmijje BiH, Sarajevo, 2003. godine.

⁸ www.Inst.at/trans/6Nr/skowron.6.htm. Data on Islam and Muslim Minorities in Europe in the Resorces of the Depatrment of European Islam, Oriental Institute, Warsaw University, Poland.

svim mjestima širom Austrije. Najviše ih ima u Beču (121.149), zatim po broju dolazi Gornja Austrija (55.581), Donja Austrija (48.730), Foralberg (29.334), Tirol (27.117), Salzburg (23.137), Štajerska (19.007), Koruška (10.940) i Gradišće (3.993). Od ukupnog broja muslimana koji žive u Austriji, muškaraca je 186.595, a žena 152.393.

Većinu muslimanske populacije čine Turci (118.174). Kao posljedica agresije na Bosnu i Hercegovinu došlo je do iseljavanja velikog broja Bošnjaka u Republiku Austriju, tako da ih je prema popisu iz 2001. godine ukupno bilo 60.541. Na trećem mjestu su muslimani iz Srbije i Crne Gore (21.453), zatim iz Makedonije (10.402), potom dolaze muslimani iz arapskih zemalja, pa muslimani iz Irana (7.160), Pakistana (1.963) i Bangladeša (1.191). Interesantno je napomenuti da u Austriji ima također muslimana i iz Koreje, Japana, Estonije, Litvanije, Letonije, Ukrajine, Moldavije, Vijetnama, Italije, Rumunije, Češke, Slovačke i dr. Svi oni njeguju svoju kulturu i jezik. Neki su čak organizirali i dopunsku nastavu na maternjem jeziku (Turci i muslimani iz zemalja bivše Jugoslavije) Prema gore navedenom popisu broj muslimana s austrijskim državljanstvom iznosio je 96.052.

Zaključak

Iščitavajući građu o ovoj temi došli smo do sljedećih zaključaka:

- o muslimanima u Austriji se jako malo piše, iako je današnja Republika Austrija zemlja koja je u Evropi među prvima zvanično priznala islam;
- Austrija je pravna država i ima dugu tradiciju poštivanja ljudskih prava;
- muslimani, posebno Bošnjaci, dali su ogroman doprinos u Prvom svjetskom ratu u korist i za interese Austro-Ugarske monarhije. Treba podsjetiti da su današnji Bošnjaci potomci tih slavni heroja, i u tom smislu insistirati na njihovom boljem tretmanu i participaciji u austrijskom društvu. (Npr. izgradnji islamskog centra u Gracu - Kulturstadt Graz, gdje su, prema našim informacijama, gradske vlasti odredile parcelu od 14 dunuma za gradnju islamskog centra);

- islam ima status državne religije, a muslimani su druga po značaju religijska zajednica u ovoj zemlji;
- Austrija i Belgija jedine su zemlje Evropske unije u kojima islamska vjeronauka u školama ima status obaveznog predmeta, a vjeroučitelji su plaćeni iz državnog proračuna;
- sve su to razlozi zbog kojih bi muslimani, naročito Bošnjaci, mogli i trebali imati ozbiljniju ulogu u današnjoj Republici Austriji. Naravno, preduvjet bi bio mnogo kvalitetnije organiziranje u ovoj zemlji uključujući sav intelektualni potencijal koji im stoji na raspolaganju.